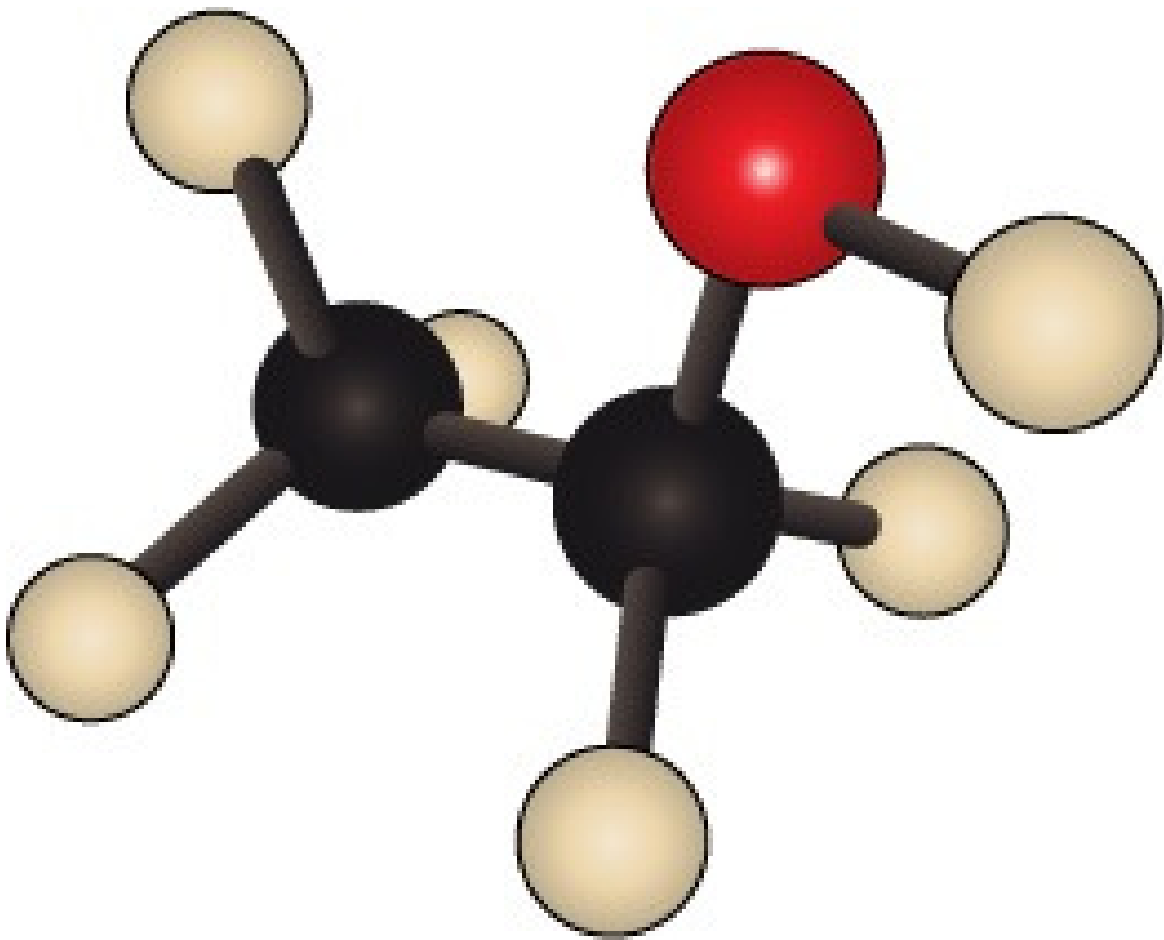

Studiematerial alkohollagen

Innehåll

Alkoholpolitiska grunder	sid. 3
Inledning och definitioner (1 kap.)	sid. 5
Allmänna bestämmelser (3 kap.)	sid. 8
Partihandel (4 kap.)	sid. 12
Detaljhandel (5 kap.)	sid. 12
Marknadsföring (7 kap.)	sid. 13
Serveringsbestämmelser (8 kap.)	sid. 14
Tillsyn (9 kap.)	sid. 33
Överklagande (10 kap.)	sid. 39
Straffbestämmelser (11 kap.)	sid. 39

Företag som söker serveringstillstånd ska visa att det finns nödvändiga kunskaper om alkohollagen. Detta visas genom ett kunskapsprov. Kommunen avgör vilka personer som ingår i den krets av personer som ska provas, minst hälften av dessa personer ska göra kunskapsprovet.

Provet görs på en dator och innehåller ett antal kryssfrågor. Provet består av fyra delområden; alkoholpolitik, tillsyn, mat och utrustning samt serveringsbestämmelser.

Man måste ha minst 75 % rätta svar på varje område för att bli godkänd. Maximalt tre prov är tillåtet och man har 90 minuter på sig.

Provet finns på några olika språk.

Den som har svårt att läsa kan få hjälp av kommunens handläggare. Man har även rätt till tolk. Vid dessa tillfällen får provet ta lite längre tid.

Kravet på kunskapsprov gäller bara vid en nyansökan. Den som blir ny ägare/delägare i en restaurang som redan har tillstånd kan istället gå en lärarytt utbildning i alkohollagen.

Inledning

Måttlig konsumtion av alkoholhaltiga drycker är för många ett väl etablerat och socialt accepterat inslag i mat- och umgängeskulturen. Samtidigt är alkoholens negativa medicinska och sociala konsekvenser och skadeverkningar en av vår tids stora utmaningar. Alkohol ligger bakom tusentals personliga tragedier och påverkar samhällsutvecklingen ekonomiskt, socialt och kulturellt. Barn och andra närstående till personer med ett missbruk är ofta särskilt utsatta.

Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Ett av de främsta och mest grundläggande politiska instrumenten för att nå detta mål är en restriktiv lagstiftning på alkoholområdet. Med en väl fungerande lagstiftning har samhället möjlighet att kontrollera hanteringen av alkohol i samhället och särskilt begränsa tillgängligheten till alkohol i vissa miljöer och sammanhang. Det är särskilt angeläget att regelverket ger barn och unga det skydd de behöver.

En viktig förutsättning för den restriktiva alkoholpolitiken och skyddet för folkhälsan är att samhället har en effektiv kontroll av att lagar och regler följs. När det gäller hanteringen av alkohol har flera myndigheter tillsyns- och kontrolluppgifter. Statens folkhälsoinstitut ansvarar för den övergripande tillsynen av att alkohollagens bestämmelser efterlevs. Länsstyrelserna har tillsyn inom länet och biträder kommunerna med råd. För kontrollen av den direkta åtkomsten till alkoholdrycker, vid sidan av Systembolagets försäljning, är kommunernas och polisens tillsyn av serveringsverksamhet och av folkölsförsäljning centrala. Konsumentverket ansvarar för övervakningen av att de regler som gäller för marknadsföring av alkoholdrycker följs. När det gäller detta tillsynsansvar föreslås i detta lagstiftningsärende inga förändringar jämfört med vad som gäller i dag. För att upprätthålla skyddet för folkhälsan är det av stor vikt att tillsynen bedrivs så effektivt och aktivt som möjligt, både ur tillsynsmyndigheternas och ur tillsynsobjektens perspektiv. För att stödja en sådan utveckling föreslås därför i detta lagstiftningsärende bl.a. att kommunerna ska ha riktlinjer för serveringstillstånd och planer för tillsyn av servering och folkölsförsäljning.

Den som i sin verksamhet vill servera starköl, vin eller spritdrycker ska ha tillstånd som söks hos kommunen. Hanteringen av tillståndsansökningarna och den påföljande tillsynsverksamheten kan se olika ut mellan olika kommuner. Det är i viss mån rimligt eftersom lokala hänsyn har betydelse för hanteringen. Det finns dock möjligheter till förenklingar genom att rutiner ses över och förtydligas och blir mer enhetliga i landet. Därmed ökar också rättssäkerheten i systemet.

Vissa förenklingar har redan genomförts inom ramen för det förenklingsarbete som de senaste åren bedrivits i statsförvaltningen. Möjligheten till ytterligare regelförenklingar har prövats i det utrednings- och beredningsarbete som föregått detta lagstiftningsärende och noga vägt mot behovet av skyddslagstiftning inom alkoholområdet. Ambitionen i detta lagstiftningsärende har varit att ta bort onödiga byråkratiska reglering utan att göra avkall på skyddsintresset.

Alkoholpolitikens formuleringar har huvudsakligen utgått ifrån ett skyddsintresse. Ett sådant skyddsintresse är fortfarande viktigt och måste ha starkt genomslag i lagstiftningen. Alkoholpolitiska olägenheter av restaurangers alkoholserving måste motverkas. Det vore emellertid önskvärt om synen på restaurangnäringen också präglades av de positiva värden som restaurangen erbjuder. Alkoholpolitiken bör ha som utgångspunkt att det är värdefullt att det finns restauranger där människor kan samlas och äta, dricka och umgås både i vardag och fest, och att alkoholpolitiken inte skall utgöra ett hinder för detta.

Serveringsställen skall i princip kunna etableras och konkurrera på rättvisa villkor. Uppfylls vissa på förhand klart angivna, delvis stränga, krav skall tillstånd ges att servera alkohol. I de fall en servering bedöms föra med sig alkoholpolitiska olägenheter måste dock inskränkningar kunna göras. Sådana inskränkningar förutsätter en prövning i det enskilda fallet mot bakgrund av en alkoholpolitisk helhetsbedömning. I intresse- och normkollisionen mellan å ena sidan näringsfriheten och å den andra skyddet för människors hälsa, bör skyddsaspekterna ta över.

Ibland ingår svåra avväganden vid tillståndsprövningen där olika intressen ställs mot varandra. Alkohollagstiftningen har dock tillkommit för att begränsa alkoholens skadeverkningar och är i första hand en skyddslagstiftning. I de fall alkoholpolitiska hänsyn ställs mot företagsekonomiska eller näringspolitiska bör de alkoholpolitiska hänsynen ha företräde.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 kap. 1 §

Denna lag gäller tillverkning, marknadsföring och införsel eller import av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit samt införsel, import, utförsel, export och handel med sprit samt handel med alkoholhaltiga preparat.

Lagen gäller också marknadsföring, införsel, import och handel med alkoholdrycksliknande preparat.

1 kap. 3 §

Med *sprit* avses en vätska som framställts genom destillering eller annan kemisk process och som innehåller alkohol.

Med *alkohol* avses etylalkohol.

1 kap. 4 §

Med *teknisk sprit* avses sådan sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat jämförligt ändamål och som är hänförlig till KN-nr 2207 eller 2208 enligt lydelse av den Kombinerade nomenklaturen (KN) enligt rådets förordning (EEG) nr 2658/87 av den 23 juni 1987 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan som gällde den 19 oktober 19921.

1 kap. 5 §

Med *alkoholdryck* avses en dryck med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent. Alkoholdrycker delas i denna lag in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker.

Dryck som är alkoholfri eller som har en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent benämns *lättdryck*.

I denna bestämmelse definieras begreppet alkoholdryck. Alkoholdryck är en sammanfattande benämning på drycker med en alkoholhalt överstigande 2,25 volymprocent. Alkoholdrycker delas in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker. Dryck som är alkoholfri eller innehåller högst 2,25 volymprocent alkohol benämns lättdryck.

1 kap. 6 §

Med *spritdryck* avses en alkoholdryck som innehåller sprit.

I paragrafen ges definitionen på spritdryck. En spritdryck är en alkoholdryck som innehåller sprit. En ytterligare förutsättning är att alkoholhalten överstiger 2,25 volymprocent (jfr 5 §).

1 kap. 7 §

Med *vin* avses en alkoholdryck som framställts genom jäsnings av druvor eller druvsaft. Till vin ska även räknas sådant vin som i framställningen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt som inte överstiger 22 volymprocent.

Begreppet vin förbehålls en dryck som är framställd genom jäsning av druvor eller druvsaft. Med vin förstås således fortsättningsvis den dryck som i övriga Europa betecknas vin. Som vin ska även betraktas sådant vin till vilket det i tillverkningsprocessen har tillsatts sprit framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt icke överstigande 22 volymprocent. Det som åsyftas med denna definition är sådant vin som i EG-förordning 479/2008 benämns "likörvin". Som exempel på sådana viner kan nämnas sherry, madeira och portvin.

1 kap. 8 §

Med *öl* avses en dryck som framställts genom jäsning med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. Öl med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent benämns *folköl* och öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent benämns *starköl*.

I denna paragraf återfinns definitionen av öl. Begreppet öl är förbehållet en dryck som framställs genom jäsning, med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne. I denna del innebär begreppet ingen förändring mot nuvarande bestämmelse. Den ändring som gjorts är att begreppet öl innefattar alla styrkor av öl, dvs. lättöl, folköl, mellanöl och starköl. Begreppet folköl förs in i lagen som begrepp för öl med en alkoholhalt överstigande 2,25 men inte 3,5 volymprocent, dvs. den dryck som i dagligt tal benämns folköl. Starköl innebär även fortsättningsvis öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent.

1 kap. 9 §

Med *annan jäst alkoholdryck* avses en alkoholdryck som framställts genom jäsning av frukt, bär eller andra växtdelar och som inte är vin eller öl.

Begreppet omfattar alkoholdrycker som framställts genom jäsning av frukt, bär, eller andra växtdelar och som inte är vin eller öl. Bland drycker som omfattas av definitionen kan nämnas cider, fruktviner, bärviner, maskrosvin och mjöd. Begreppet har tillkommit som en följd av att vin i nya lagen förbehålls den dryck som enligt gängse definition är vin.

1 kap. 10 a §

Med ett alkoholdrycksliknande preparat avses ett alkoholhaltigt preparat som ur konsumtionssynpunkt är att jämföras med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel.

Vid bedömningen av om ett alkoholhaltigt preparat uppfyller villkoren i första stycket ska följande särskilt beaktas:

1. preparatets sammansättning och smak,
2. om det genom upptining, kylning, avskiljning av beståndsdelar eller tillförsel av vätska går att omvandla preparatet till en alkoholdryck, eller
3. hur det marknadsförs. Bestämmelserna i 6 kap. 6–9 §§ och 10 § 3 ska inte tillämpas på alkoholdrycksliknande preparat.

Under senare år har alkoholhaltiga produkter avsedda att förtäras, men i annan form än dryck, lanserats både i Sverige och internationellt. Ett exempel är glass med en alkoholhalt på cirka fem volymprocent och en smakprofil hämtad från välkända drinkar. Det finns även andra produkter på den internationella marknaden såsom gelégodis, grädde och oliver med en alkoholhalt som motsvarar alkoholdrycker. Ett annat exempel är alkoholhaltigt pulver, som är tänkt att blandas ut med vätska för att sedan drickas.

1 kap. 11 §

Med *tillverkare* avses den som yrkesmässigt tillverkar varor som avses i denna lag.

Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, beträffande alkoholdrycker och alkoholdrycksliknandepreparat, servering om det säljs för intag på stället. Annan försäljning benämns partihandel.

Ersättningen kan bestå av kontanter, varor eller tjänster. Ersättningens storlek saknar betydelse i sammanhanget. Den kan vara såväl direkt som indirekt. Exempel på det sistnämnda är när alkoholdryck tillhandahålls utan särskilt angiven ersättning men då villkoret för att erhålla drycken är att ersättning för annat erläggs. Detta gäller till exempel entréavgifter på restauranger som ger kunden rätt att få en alkoholdryck och kommersiell försäljning av lotter med alkoholdrycker som vinst. Observera att det för försäljning alltid krävs tillstånd eller annan rätt enligt alkohollagen /.../.

3 kap. Allmänna bestämmelser om försäljning

3 kap. 1 §

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte säljas om det inte finns rätt till det enligt denna lag

3 kap. 2 §

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat som inte får säljas i en butiklokal får inte heller förvaras i en sådan lokal eller tillhörande utrymmen.

Med butiklokal avses en lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra serveringsställen.

Sådan lokal där provsmakning enligt 8 kap. 7 § andra stycket bedrivs, omfattas inte av förbudet i första stycket.

3 kap. 3 §

Trots bestämmelserna i denna lag får alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat serveras till passagerare på järnvägståg i internationell trafik.

Genom vad som föreskrivs i denna lag inskränks inte den rätt till försäljning som följer av gällande bestämmelser om tullager som har inrättats för förvaring av proviant m.m. eller rätten till försäljning av obeskattade varor i exportbutik.

Även om servering av spritdrycker, vin och starköl på tåg i internationell trafik inte är tillståndspliktig skall serveringen under resan i Sverige bedrivas i överensstämmelse med alkohollagens försäljningsbestämmelser.

3 kap. 5 §

Försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Allmänt

Ett huvudmål för alkoholpolitiken är att begränsa alkoholens skadeverkningar, till exempel överkonsumtion av alkohol och alltför tidig alkoholdebut. Kravet på ordning och nykterhet har också en framskjuten plats i lagstiftningen.

Bestämmelserna vänder sig till tillstånds- och tillsynsmyndigheter, tillståndshavare samt andra som bedriver försäljning av alkoholdrycker. De anger de alkoholpolitiska grundprinciperna för all försäljning av alkoholdrycker och gäller vid såväl parti- och detaljhandel som vid servering.

Andra stycket

Både den som bedriver försäljning och den personal som medverkar vid försäljningen har ansvar för att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Onyktra kunder/gäster får inte ges tillträde till försäljningsstället eller vistas där utan skall avvisas.

Vid försäljning för förtäring på stället (servering) får gästerna inte serveras alkoholdrycker i sådan omfattning att de blir störande eller onyktra. Serveringen skall alltså utövas på ett ansvarsfullt sätt.

Tecken på onykterhet kan vara att en person blir störande, somnar vid bordet, raglar eller har svårt att kontrollera sitt tal och uppträdande i övrigt.

Också oordning på försäljningsstället skall motverkas. Detta gäller både oordning som har samband med alkoholförtäringen och sådan som inte är alkoholrelaterad. Exempel på det senare kan vara att gäster uppträder störande utan att vara påverkade eller att brottslig verksamhet förekommer, till exempel narkotika- eller häleribrott. Uppkommer oordning måste missförhållandena rättas till. Det kan till exempel ske genom att gäster talas tillrätta, avvisas eller, om inget annat återstår, att försäljningsstället utryms.

3 kap. 6 §

Den som inte har fyllt 20 år eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bedriva näringsverksamhet som innefattar försäljning av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat.

Med begreppet ”bedriva försäljning” avses att driva rörelse. Tillstånd till servering får således inte meddelas den som är under 20 år eller den som har förvaltare. Sådan person får inte heller bedriva försäljning av öl. Intyg om att förvaltare inte är förordnad utfärdas av överförmyndaren i kommunen. /.../

3 kap. 7 §

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras till den som har fyllt 18 år.

Bestämmelsen om åldersgränser i första stycket hindrar inte att en restaurang tar emot underåriga som gäster. Skyldighet föreligger dock att se till att dessa inte serveras eller dricker alkoholdrycker.

På restauranger med serveringstillstånd som bedriver nöjesinriktad verksamhet kan det ibland vara svårt att hålla ordning på vem som egentligen dricker utlämnade alkoholdrycker. I sådana fall kan det finnas skäl för kommunen att meddela villkor för hur serveringen skall bedrivas /.../.

3 kap. 8 §

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.

Om det föreligger tveksamhet om en persons ålder skall legitimation begäras. Lämnas inte legitimation skall försäljning vägras. Det är den som lämnar ut alkoholdrycker vid servering eller

detaljhandel som är skyldig att förvissa sig om att mottagaren har uppnått föreskriven ålder. Denna skyldighet kvarstår vid servering även om ålderskontroll vid entrén tillämpas.

Om alkoholdrycker lämnas ut till någon som inte uppnått föreskriven ålder kan den som lämnat ut dryckerna till exempel en servitör (vid servering) eller kassapersonal i en butik (vid detaljhandel) straffas för olovlig dryckeshantering. /.../

Mot tillståndshavaren/den som bedriver handel med öl kan dessutom administrativa åtgärder vidtas.

3 kap. 9 §

Det är förbjudet att som ombud eller på därmed jämförbart sätt anskaffa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat till den som enligt 7 eller 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig. Det är också förbjudet att i annat fall än som avses i 4 kap. 4 § andra stycket 1, 2 och 4–7 i större omfattning tillhandagå annan med att anskaffa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat.

Alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får inte lämnas som gåva eller lån till eller bjudas den som inte har fyllt 20 år. I fråga om folköl gäller dock motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Det är dock tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder på en mindre mängd alkoholdryck eller alkoholdrycksliknande preparat under förutsättning att intag sker på platsen och under ordnade förhållanden samt det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. På serveringsställe gäller dock den åldersgräns som anges i 7 § andra stycket.

Tredje stycket innehåller ett undantag från förbudet i andra stycket. Bestämmelse är utformad som en undantagsbestämmelse från det generella förbudet i andra stycket att förse den som inte har uppnått föreskriven ålder med alkoholdrycker. Motsvarande bestämmelse finns även i den gamla lagen, men har här getts en tydligare utformning. Det ska således vara tillåtet att bjuda den som inte har uppnått föreskriven ålder, dvs. 20 år för alla sorters alkoholdrycker utom för folköl där åldersgränsen är 18 år, på en mindre mängd alkoholdryck under förutsättning att förtäringen sker på platsen och under ordnade förhållanden samt att det med hänsyn till den unges ålder och utveckling och omständigheterna i övrigt framstår som försvarligt. Det anges också i paragrafen att på serveringsställe gäller föreskriven åldersgräns, dvs. 18 år. Med serveringsställe avses sådant som riktar sig till allmänheten.

Första stycket

Vid bedömningen av om det är fråga om anskaffning i större omfattning kan följande faktorer vara av betydelse: mängden drycker, antalet mottagare, antal tillfällen, om det skett i en rörelse eller om anskaffningen skett mot ersättning. Det är alltså inte tillåtet att till exempel i en taxirörelse anskaffa alkoholdrycker åt kunder.

Andra stycket

Det är förbjudet att överlämna alkoholdrycker som gåva eller lån till den som inte har uppnått föreskriven ålder.

Tredje stycket

Förbudet i andra stycket utgör inte hinder för till exempel föräldrar att under gemensam samvaro vid en familjefest bjuda sina barn på alkoholdrycker. /.../ På restaurang gäller dock alltid 18 år som lägsta åldersgräns för alkoholförtäring.

3 kap. 10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat om det finns synnerliga skäl för det.

Kommunen får för visst tillfälle förbjuda eller inskränka försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat om det anses påkallat för att upprätthålla ordning.

Andra stycket

Exempel på tillfällen då förbud mot eller inskränkning av försäljning kan komma ifråga är vid större lokala evenemang eller i samband med vissa helger. Lagstiftaren har förutsatt att bestämmelsen tillämpas med stor återhållsamhet.

3 kap. 11 §

Överlåts rörelse där det ingår verksamhet som kräver godkännande som anges i 2 kap. 1 § första stycket eller 3 § första stycket (tillverkning), 4 kap. 1 § första stycket (partihandel), 6 kap. 2 § (handel med teknisk sprit), eller tillstånd enligt 8 kap. 1 § (serveringstillstånd) får överlåtaren sälja sitt lager av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat till efterträdaren, om denne har rätt att bedriva sådan verksamhet.

Konkurs- eller dödsbo eller, i fråga om utmätt egendom, Kronofogdemyndigheten får trots bestämmelserna i denna lag sälja sprit, alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat till den som har rätt att tillverka eller bedriva partihandel med sådana varor. Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får även säljas till detaljhandelsbolaget. Motsvarande gäller då en verksamhet måste avvecklas till följd av att tillstånd eller godkännande som avses i första stycket har återkallats eller då det finns andra tvingande skäl.

Vid överlåtelse av verksamhet får varulagret inte överlåtas eller säljas till den nya ägaren förrän denne har meddelats ett eget serveringstillstånd eller godkänts som upplagshavare eller registrerats som varumottagare enligt lagen om alkoholskatt.

4 kap. Partihandel m.m.

4 kap. 3 §

Vid partihandel med spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller med alkoholdrycksliknande preparat är säljaren skyldig att förvissa sig om att köparen har rätt att köpa in eller sälja varan vidare.

5 kap. Detaljhandel

5 kap. 1 §

För detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och med alkoholdrycksliknande preparat ska det finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten.

Detaljhandelsbolaget får inte föra ut eller exportera eller tillverka sådana drycker eller preparat som anges i första stycket. Bolaget får införa eller importera sådana drycker och preparat endast för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 4 §.

Detaljhandelsbolaget får inte bedriva annan partihandel än försäljning till den som har serveringstillstånd. Detta gäller dock inte försäljning av enstaka partier till partihandlare.

Bestämmelser om detaljhandelsbolagets verksamhet och drift samt om särskild kontroll från statens sida ska finnas i ett avtal mellan staten och bolaget.

5 kap. 2 §

Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och med alkoholdrycksliknande preparat.

5 kap. 5 §

Detaljhandel med folköl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel

1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien², och
2. som är avsedda för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket får detaljhandel med folköl bedrivas av detaljhandelsbolaget samt av tillverkare av sådan öl.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen sker. Försäljning får inte påbörjas förrän anmälan har gjorts.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen. För egenkontrollen ska det finnas ett särskilt program.

I tredje stycket har ett förtydligande skett så att det klart framgår att försäljning av folköl inte får påbörjas förrän anmälan har gjorts.

7 kap. Marknadsföring av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat

7 kap. 1 §

Vid marknadsföring av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

7 kap. 2 §

Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får i sin rörelse lämna sådana drycker eller preparat som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får sådana drycker eller preparat inte lämnas som gåva.

Första stycket

Första stycket gäller bland annat de som bedriver partihandel eller servering med alkoholdrycker eller detaljhandel med öl. De två sistnämnda kategorierna får i sin rörelse inte lämna alkoholdrycker som gåva. En partihandlare får endast ge bort alkoholdrycker som gåvor i form av varuprover och då i enlighet med nedanstående regler. En partihandlare får därmed inte ge bort alkoholdrycker i någon annan form oavsett vad man kallar det.

Varuprover

Begreppet varuprov innebär att det är ett led i en försäljning för att ge mottagaren möjlighet att bedöma produkten. Av detta följer att det endast kan vara frågan om en begränsad mängd. Det spelar sedan ingen roll om varuproverna överlämnas på flaska eller i glas vid t.ex. en provsmakning.

8 kap. Servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat

8 kap. 1 §

För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och av alkoholdrycksliknande preparat krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har sin hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte sin hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Detaljhandelsbolaget får trots bestämmelserna i första stycket anordna provning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat för allmänheten enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget.

Trafikservering kan förekomma på fartyg, flygplan eller tåg men inte på andra färdmedel som till exempel bussar, hyrlimousiner o. dyl. I övrigt gäller samma regler för trafikservering som för annan servering. Lagstiftaren har dock förutsatt att tillståndsmyndigheten anpassar de restaurangmässiga kraven till de förhållanden som råder på respektive trafikmedel.

8 kap. 1 a §

Serveringstillstånd krävs inte om serveringen

1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och
3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker.

Servering är en transaktion där någon tillhandahåller alkoholdrycker mot ersättning. Ersättningens storlek har ingen betydelse. Även om alkoholdrycken säljs till självkostnadspris eller t.o.m. med förlust är det servering. Ingår alkoholdryck som en del i ett arrangemang för vilket erläggs entré-, eller deltagaravgift är det också fråga om servering. Ett serveringstillstånd innebär således en rätt för tillståndshavaren att mot betalning servera sina gäster de alkoholdrycker som tillståndet omfattar. /.../

Utanför bestämmelsen faller således sådana situationer då det inte är fråga om ”tillhandahållande av dryck mot ersättning” dvs. då varje deltagare själv skaffar sig de alkoholdrycker han/hon förtär eller då någon av deltagarna bjuder de övriga. /.../ Som försäljning anses inte heller s.k. samköp, dvs. då någon av deltagarna på uppdrag av de övriga anskaffar dryckerna. /.../ Det skall vara fråga om ett enstaka tillfälle, en begränsad krets av deltagare och antingen en lika fördelning av kostnaderna eller efter vars och ens förbeställda mängd.

Är inte dessa förutsättningar uppfyllda är det tveksamt om arrangemanget kan anses som samköp.

Undantaget har främst tillkommit för att i vissa situationer av privat karaktär, då kommersiellt intresse saknas, möjliggöra servering utan tillstånd (dvs. servering som tidigare var tillståndspliktig). Undantaget är tillämpligt även vid ölservering /.../.

Samtliga villkor skall vara uppfyllda samtidigt för att servering skall kunna få ske utan tillstånd eller utan att kraven för att få bedriva ölservering är uppfyllda.

Vidare gäller att även servering som sker med stöd av undantagsbestämmelsen utgör försäljning i lagens mening. /.../ Serveringen omfattas därför av vissa av alkohollagens övriga bestämmelser. Således gäller åldersgränserna /.../ även vid denna typ av servering.

Inköp av starkare alkoholdrycker till serveringen får ske från Systembolaget AB men inte från partihandlare /.../.

Det får inte finnas vinstintresse av något slag, vare sig från försäljningen av dryckerna eller från någon annan del av arrangemanget. Villkoret kan således inte anses uppfyllt om det i samband med serveringen säljs andra varor eller att avsikten är att skapa good-will. Något kommersiellt syfte får inte finnas utan det kan enbart vara fråga om ett helt privat arrangemang.

Bestämmelsen kompletterar förtäringförbudet /.../. Det innebär att vare sig serveringslokaler eller detaljhandelslokaler, dvs. lokaler som normalt används för yrkesmässig försäljning av alkoholdrycker eller lättdrycker, får användas om servering skall vara tillåten enligt undantagsbestämmelsen.

Det får inte vara fråga om en verksamhet som återkommer mer eller mindre regelbundet. Ett bröllop och en jubileumsfest är exempel på när kriteriet för enstaka tillfälle kan anses uppfyllt. Föreningsmöten och pubkvällar på arbetsplatser m.m. tillhör däremot inte denna kategori. För att undantaget skall vara tillämpligt skall gästerna också vara kända till namn och antal i förväg, dvs. det handlar endast om inbjudna gäster.

Ingen annan kostnad utöver inköpskostnaden för dryckerna får tas ut av gästerna. Avgift för att få delta i tillställningen eller betalning för annat får inte förekomma. Detta innebär att arrangören i anslutning till tillställningen inte kan ta betalt för vare sig mat eller för andra varor eller tjänster m.m.

När undantagsbestämmelsen infördes angavs i författningskommentaren att undantag från kravet på serveringstillstånd avsåg enstaka helt privata arrangemang, där serveringen av spritdrycker, vin eller starköl bedrivs till självkostnadspris. Med självkostnadspris avsågs att deltagarna inte betalar mer för dryckerna än inköpspriset för dessa. Något kommersiellt utbyte av alkoholserveringen får inte finnas. Serveringen ska ske till i förväg bestämda deltagare och arrangemanget får inte anordnas i lokaler där det bedrivs yrkesmässig försäljning av alkoholdrycker eller lättdrycker.

8 kap. 2 §

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid.

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat eller en eller flera av dessa drycker eller preparat.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat enligt 6 och 7 §§ kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

I fjärde stycket anges att tillstånd för provsmakning av alkoholdrycker kan ges enligt 6 och 7 §§. Detta är en ny sorts tillstånd, vilket liksom vad gäller serveringstillstånd ska kunna meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Stadigvarande och tillfällig servering

Det finns två grundtyper av tillstånd:

- I Stadigvarande tillstånd och
- II Tillfälliga tillstånd.

I Stadigvarande tillstånd

Denna typ av tillstånd kan antingen avse hela året eller viss del av året (säsongsrättighet). Exempel på säsongsrättighet är en restaurang som har tillsvidare tillstånd till servering under sommarmånaderna.

STADIGVARANDE TILLSTÅND FÖR SERVERING TILL ALLMÄNHETEN

För erhållande av denna typ av tillstånd gäller höga krav till exempel beträffande lokaler, matutbud och kännedom om alkohollagstiftningen.

För att det skall kunna vara fråga om ett slutet sällskap krävs att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Det är alltså inte fråga om ett slutet sällskap om till exempel medlemskap kan lösas i entrén till den aktuella tillställningen.

Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse eller annat innehållsmässigt samband mellan medlemmarna – något sådant samband kan normalt inte anses finnas till exempel vad gäller gäster på ett hotell. Exempel på underlag som kan användas för att bedöma denna fråga kan vara föreningsstadgar, uppgifter om styrelsens sammansättning, styrelse- eller årsmötesprotokoll, verksamhetsberättelse och medlemsförteckning.

Antalet medlemmar kan också vara av betydelse. Föreningar som omfattar en stor del av invånarna på en ort eller en lokalförening som även är öppen för en organisations samtliga medlemmar inom en viss region eller inom landet torde exempelvis normalt inte kunna anses vara slutna sällskap. Slutligen gäller att en tillställning som är allmän sammankomst eller offentlig tillställning enligt ordningslagens bestämmelser kan inte vara ett slutet sällskap i alkohollagens mening.

Sammanfattningsvis kan sägas att följande punkter bör beaktas vid bedömningen av om ett sällskap skall anses vara slutet eller inte:

- hur medlemskap förvärfvas,
- om det finns något innehållsmässigt samband mellan medlemmarna i sällskapet,
- omfattningen av det slutna sällskapet samt
- utformningen av eventuell annonsering.

Av tillståndsbeviset bör klart framgå om tillståndet avser en klubb rättighet eller festvåningsrättighet.

II Tillfälliga tillstånd

Tillfälliga tillstånd kan gälla enstaka tillfälle eller enstaka tidsperiod och kan avse servering till allmänheten eller slutna sällskap. Med enstaka tidsperiod avses enligt praxis från tidigare lagstiftning några dagar upp till ett par månader.

Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet.

Också *antalet* tillståndstillfällen i en viss serveringslokal kan vara av betydelse. Anordnas ofta tillfällig servering till olika slutna sällskap i samma serveringslokal kan det vara lämpligt att kräva

ett stadigvarande tillstånd avseende lokalen. Detta bland annat för att underlätta tillsynsmyndigheternas kontroll över serveringsställena på orten.

Även vid denna typ av tillstånd är det i allmänhet viktigt att skilja mellan servering till slutna sällskap och servering till allmänheten. Detta bland annat eftersom risken för att alkoholpolitiska olägenheter skall uppstå generellt sett torde vara större vid servering till allmänheten. I sådant fall kan det därför finnas anledning att inhämta synpunkter från såväl miljöförvaltningen som polismyndigheten. Det kan också finnas skäl att ha en större tillsynsberedskap. I det här sammanhanget bör dock observeras att enbart det faktum att en ansökan har "rubricerats" felaktigt inte är tillräcklig grund för att avslå ansökan. Avslagsgrunden måste vara alkoholpolitiskt sakligt motiverad /.../. Exempel på avslagsgrund kan vara att det finns risk för att alkoholpolitiska olägenheter skall uppstå.

Begränsning av tillstånds giltighetstid

Särskilda skäl att begränsa giltighetstiden för tillstånd som avser *servering året runt eller årligen under viss tidsperiod* kan till exempel vara att förändringar i verksamheten, vilka motiverar en förnyad prövning, kan förutses.

Det bör här observeras att tillstånd inte får meddelas, inte ens tillfälligt, när det råder tveksamhet om grundförutsättningarna för tillstånd är uppfyllda /.../.

Villkor

Genom villkor kan tillståndsmyndigheten till exempel förordna om:

- vilka serveringslokaler som får utnyttjas och hur,
- att ordningsvakter skall finnas,
- att alkoholdrycker endast får serveras genom bordservering,
- vilka serveringstider som skall gälla,
- hur och när en drinkbar får användas, jämför prop. 1994/95:89 sid. 101.

/.../

Villkor enligt alkohollagen får endast användas för att motverka skadeverkningar av alkoholpolitisk art. De får däremot inte tillgripas för reglering av förhållanden på område som ligger under annan lagstiftning till exempel på brand- och miljöskyddsområdet. Det bör också observeras att villkor endast kan användas individuellt i enskilda fall. Beträffande generella inskränkningar av försäljningen av alkoholdrycker se 3 kap 10 §.

8 kap. 3 §

Den som har ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker har, efter anmälan till kommunen, rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen.

Bestämmelsen avser just snaps i den vedertagna svenska betydelsen, dvs. kryddat brännvin. Brännvin är ett gammalt och vedertaget svenskt begrepp för sprit som tillverkas genom destillering av potatis eller säd. Avsikten är att göra det lagligt att kunna servera ställets egen snaps till julbord eller liknande tillställningar. Enligt dagens regler måste en restauratör ansöka om tillverkningstillstånd för att få göra detta.

En anmälan måste dock göras till kommunen. Detta för att kommunen ska ha ett underlag för sin tillsyn av verksamheten. Se också 2 kap. 2 § tredje stycket där det anges att sådan kryddning av spritdryck som avses i denna paragraf inte är att anse som tillverkning av spritdryck.

8 kap. 4 §

Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen.

Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

Innebörden är att cateringföretag inte ska behöva söka tillstånd vid varje serveringstillfälle, utan kunna erhålla ett stadigvarande tillstånd. En anmälan ska dock ges in till kommunen inför varje serveringstillfälle så att kommunen ska kunna godkänna den lokal där serveringen kommer att äga rum. Det finns ingen begränsning till var cateringföretaget ska ha sitt säte, utan ett företag i kommun x ska kunna erhålla tillstånd för servering i kommun y.

I andra stycket uppställs som villkor för stadigvarande tillstånd att cateringföretaget ska ha ett eget kök för tillredning av mat. Inte heller denna bestämmelse är begränsad till kommun. Det finns därutöver föreskrifter i livsmedelslagstiftningen om hur ett kök ska vara utrustat m.m. för att yrkesmässig tillagning av mat ska få bedrivas. Vanligt lägenhets- eller villakök torde därigenom inte kunna komma ifråga.

Ett cateringföretag som har ett stadigvarande serveringstillstånd kommer därigenom också att kunna inhandla alkoholdrycker hos en partihandlare, se 13 §.

8 kap. 5 §

På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ske på hotellrummet (rumsservering). På ett sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

Paragrafen anger att på hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler också har rätt att bedriva rumsservering. Detta har inte reglerats tidigare i alkohollagen. Det är i dag inte ovanligt att restaurangverksamhet på ett hotell bedrivs på entreprenad av någon annan än hotellägaren. Det förhållandet ska inte utgöra hinder för tillåtligheten av rumsservering. Det avgörande är att restaurangverksamheten bedrivs i hotelllets lokaler och att det finns ett serveringstillstånd som omfattar de drycker som erbjuds i rumsserveringen. För rumsservering ska inte gälla några begränsningar i tid, utan det får ankomma på restauratören och hotellet att besluta om detta. Övriga bestämmelser i alkohollagen om åldersgräns för servering, serveringsansvarig person m.m. gäller självfallet även för rumsservering.

8 kap. 6 §

Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker eller preparat som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller
2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och får ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker eller preparat som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1. ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

Genom denna reglering blir det tillåtet att anordna vinmässor och liknande arrangemang med provsmakning av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker. Vad som är ”liknande arrangemang” kan exemplifieras med Öl- och Whiskeymässan i Nacka strand, Mat- och köksmässan på Stockholmsmässan, provsmakningar som anordnas i vinkällare m.m. I begreppet provsmakning ligger att det handlar om små mängder av olika produkter för att kunna få en uppfattning om kvalitet och smak.

Det uppställs två olika möjligheter för att kunna anordna sådan provsmakning. En person eller ett företag med ett stadigvarande serveringstillstånd, som omfattar de drycker och den lokal där provsmakningen avses äga rum kan, inom ramen för detta tillstånd anordna provsmakning. Den andra möjligheten är att de partihandlare som deltar ansöker enskilt eller gemensamt om ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas. Att begreppet partihandlare används, beror på att det endast är sådana som (förutom Systembolaget) har rätt att idka handel med alkoholdrycker och således också ha anledning att marknadsföra sina varor.

I andra stycket anges att en tillståndshavare enligt första stycket 1. ska ge in en anmälan till kommunen innan arrangemanget äger rum.

8 kap. 7 §

Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

I paragrafen ges tillverkare av alkoholdrycker från egenproducerade råvaror möjlighet att erbjuda provsmakning vid tillverkningsstället av de egentillverkade dryckerna. Två möjligheter att erbjuda provsmakning ges. Den tillverkare som också har en serveringsrörelse i anslutning till tillverkningsstället och för denna ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att inom ramen för detta, och efter anmälan till kommunen, erbjuda provsmakning av de egna gårdsproducerade dryckerna. Producenter som inte har någon restaurangrörelse kan i stället ansöka hos kommunen om ett särskilt tillstånd för provsmakning.

8 kap. 8 §

Servering av folköl får, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, ske om verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel som

1. ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien, och
2. är avsedda för stadigvarande verksamhet med livsmedel och där mat serveras samtidigt.

Trots första stycket får folköl serveras i sådana fall som anges i 1 a §, 1 b § eller av den som innehar serveringstillstånd.

Den som avser att bedriva servering av folköl ska anmäla verksamheten hos den kommun där serveringen ska ske. Servering får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Vad nu sagts gäller inte i fall som avses i 1 a §, 1 b § eller den som har serveringstillstånd.

Den som är anmälningsskyldig enligt tredje stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program.

8 kap. 10 §

Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen.

Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Kommunen får även ta ut avgift för tillsyn enligt 9 kap. av den som har serveringstillstånd och av den som bedriver anmälningspliktig detaljhandel med eller servering av folköl.

Regeringen får meddela föreskrifter om den tid inom vilken kommunen ska fatta beslut om serveringstillstånd.

8 kap. 12 §

Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningenligt sätt utöva serveringsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om prov som avses i andra stycket och om undantag i vissa fall från skyldigheten att avlägga prov.

Andra stycket anger att den som ansöker om serveringstillstånd ska avlägga ett prov för att visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningenligt sätt kunna utöva serveringsverksamheten.

Allmänt

Servering av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. För att få tillstånd till sådan servering måste sökanden uppfylla högt ställda krav på lämplighet.

För att tillstånd skall få meddelas krävs en utredning som gör sannolikt att sökanden kommer att bedriva serveringen i enlighet med lagens bestämmelser.

När prövningen avser en juridisk person riktas lämplighetskraven även mot de fysiska personer som har ett *betydande inflytande i rörelsen*, till exempel verkställande direktör, ensam firmatecknare, styrelseledamöter, bolagsdelägare eller aktieägare med betydande aktieinnehav. I fåmansföretag och fåmanshandelsbolag bör samtliga delägare räknas in. Om en juridisk person är delägare i en serveringsrörelse skall även denne samt dess företrädare uppfylla lämplighetskravet.

Det kan även bli aktuellt att pröva annan ekonomisk intressent bakom rörelsen, t.ex. betydande privata kreditgivare och innehavare av generalfullmakt. Det måste i varje ärende klarläggas vilka som skall anses ingå i denna krets av personer. Kretsen av fysiska personer som skall prövas bör således bestämmas så att prövningen fångar upp de personer som har det verkliga inflytandet i serveringsverksamheten och inga andra. Kretsen bör identifieras redan vid tillståndsprövningen och uppgifterna bör ständigt vara aktuella. Att schablonmässigt pröva samtliga styrelseledamöter, suppleanter m.fl. är i normalfallet inte rimligt vare sig från arbetssynpunkt hos kommunen och remissmyndigheter eller från integritetssynpunkt för den enskilde.

Kravet på personlig lämplighet kvarstår även efter det att tillstånd meddelats. /.../

Tillståndshavaren har också en skyldighet att anmäla förändringar som har betydelse för kommunens tillsyn /.../. Denna skyldighet innefattar bl.a. förändringar avseende personer med betydande inflytande. Tillståndshavaren bör upplysas om denna skyldighet på lämpligt sätt.

Lämplighetsprövning

För att kunna få tillstånd måste sökanden visa att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig.

Vad gäller sökandens personliga och ekonomiska förhållanden skall tillståndsmyndigheten bland annat pröva sökandens:

- vandel, det vill säga allmän och ekonomisk skötsamhet samt
- ekonomiska förhållanden i övrigt.

/.../

Lämplighetsprövningen kan från myndighetssynpunkt delas in i två delar:

- dels måste tillståndsmyndigheten kontrollera att vissa positiva krav är uppfyllda, till exempel att sökanden har tillräcklig kunskap i alkohollagstiftningen och att serveringsverksamheten finansieras på ett godtagbart sätt,
- dels måste det i möjligaste mån säkerställas att sökanden inte genom sin bakgrund är olämplig, till exempel på grund av tidigare brottslig verksamhet eller ekonomisk misskötsamhet.

I ansökningsärenden är det *sökanden* som har bevisbördan. Det innebär att *sökanden* på begäran av tillståndsmyndigheten har att inkomma med de handlingar som behövs för prövningen; till exempel intyg om utbildning och anställningar, hyreskontrakt och köpeavtal. När det gäller positiva krav som ställs på sökanden, till exempel krav på kunskap i alkohollagstiftningen, räcker det därför om tillståndsmyndigheten anger vilka uppgifter/handlingar som krävs. Om sökanden inte kommer in med begärt underlag kan ansökan avslås.

Att sökanden skall visa att han är ”positivt” lämplig innebär att tillstånd kan vägras redan vid *misstanke* om ekonomiska oegentligheter eller brottslig verksamhet. Det ankommer i sådant fall på sökanden att förete den utredning som behövs för att undanröja misstanken. Tillstånd kan således inte beviljas enbart på den grunden att ingenting negativt är känt om sökandens tidigare verksamhet, utan sökanden måste visa att han är ”positivt” lämplig. Det innebär att tillstånd inte kan komma ifråga ens för en ”prövotid” när det råder tveksamhet om sökandens lämplighet.

/.../

Kunskap i svenska språket

Ett minsta krav som måste kunna ställas på en tillståndshavare eller en person med betydande inflytande är att denne skall kunna göra sig förstådd gentemot gästerna, särskilt när det gäller frågor om åldersgränser och överservering. Vidare måste det kunna ställas krav på att denne kan ha en dialog med tillsynsmyndigheter. Om en sökande/tillståndshavare inte ens med biträde från sin personal kan kommunicera med tillsynsmyndigheter eller gäster kan denne inte anses uppfylla kravet på lämplighet.

Prövning av sökandens vandel (skötsamhet)

Kravet på sökandens vandel är detsamma oavsett vilken typ av tillstånd det är fråga om. Det vill säga oberoende av om ansökandet gäller ett stadigvarande tillstånd, tillstånd för enstaka tillfälle/tidsperiod, tillstånd avseende servering till allmänheten eller till slutna sällskap

När det gäller frågan om hur den *framtida* verksamheten kommer att skötas visar erfarenheten att det är mindre risk för ekonomisk misskötsamhet om ett företag är korrekt registrerat hos skattemyndigheten. Det kan därför finnas skäl att kontrollera om företag som söker tillstånd har F-skattebevis.

Brottslighet

Hur brottslighet skall påverka bedömningen kan inte sägas generellt. När det framgår av polisens yttrande att sökanden varit inblandad i brottslig verksamhet måste en bedömning göras i varje enskilt fall utifrån brottets art, svårighetsgrad och dess relevans för sökandens lämplighet att bedriva serveringsrörelse. Särskilt graverande är till exempel brott som har anknytning till rörelsen, narkotikabrott, trafiknykterhetsbrott, våldsbrott, diskrimineringsbrott samt ekonomisk brottslighet.

Ekonomisk misskötsamhet som inte är brottslig

Exempel på detta är upprepade restföringar, misskötta skatte- och avgiftsinbetalningar, brutna avbetalningsplaner, ökande skuld trots avbetalning och skattebetalning först vid konkursansökan. Av en tillståndshavare krävs att denne självmant fullgör sina åligganden när det gäller bland annat skatter och avgifter och att uppkomna skulder regleras. Även *vårdslöshet i ekonomiska sammanhang* kan utgöra hinder för tillstånd. Det är således inte enbart uppsåtlig misskötsamhet som kan vara diskvalificerande i detta sammanhang.

Vid lämplighetsbedömningen bör beaktas om det rör sig om upprepade försummelser, storleken på eventuellt skuldbelopp etc. *Systematisk* underlåtenhet från sökandens sida att fullgöra skyldigheterna mot det allmänna är särskilt allvarlig. Däremot bör inte en eller ett fåtal restförda skatte- eller avgiftsskulder, såvida det inte rör sig om betydande belopp, utgöra hinder för tillstånd. Även en seriös företagare kan råka i tillfälliga i ekonomiska svårigheter. Det får också beaktas i vad mån sökanden har visat vilja att göra rätt för sig. Öppna kontakter med kronofogdemyndigheten och en välskött avbetalningsplan tyder normalt sett på att sökanden är seriös.

Vid prövningen av en ansökan bör tyngdpunkten läggas på sökandens beteende *innan* ansökan lämnats in. Reglering av skulder i samband med ansökningstillfället innebär således inte att sökanden självklart skall anses som lämplig. Avgörande är istället om det finns godtagbara skäl för sökandens tidigare handlande. En prövning måste därför alltid ske i det enskilda fallet.

Konkurs

Har sökanden förekommit i företag som försatts i konkurs måste omständigheterna i konkursen och sökandens ansvar utredas. Underlag för en sådan bedömning kan vara förvaltarberättelsen eller andra uppgifter från konkursförvaltaren. Om det framkommer att oegentligheter har förekommit eller att redovisningen har varit bristfällig är det sökanden som har att visa att han/hon inte varit delaktig. Enligt Statens folkhälsoinstituts mening är däremot inte enbart den

omständigheten att en sökande någon enstaka gång har förekommit i ett företag som försatts i konkurs tillräcklig grund för att denne skall anses vara olämplig.

Karenstid

Innan serveringstillstånd kan komma ifråga för någon som är brottsligt belastad, har varit ekonomiskt misskötsam eller fått ett serveringstillstånd återkallat måste sökanden visa att han/hon under viss tid (karenstid) i frihet levtt laglydig / varit ekonomisk skötsam. Hur lång karenstid som är lämplig får bedömas utifrån förhållandena i det enskilda fallet, dvs. karenstiden måste kunna variera med hänsyn till brottets art. /.../

Prövning av ekonomiska förhållanden i övrigt

I ansökningsärenden som rör ett nytt företag eller ny företagare är det väsentligt att sökanden visar en finansieringsplan, varav framgår varifrån kapitalet kommer. Detta för att motverka tillkomsten av serveringsrörelser som finansieras med illegala medel. Men även för att kontrollera att sökanden inte är ekonomiskt beroende av någon som är olämplig att bedriva serveringsrörelse eller är underkastad sådana ekonomiska åtaganden som väsentligt begränsar hans möjlighet att bestämma över serveringsrörelsens drift. Exempel på det senare kan vara starkt begränsande leverans- eller marknadsföringsavtal. Enligt konkurslagen får en gäldenär, som är fysisk person, under konkurs inte bedriva näringsverksamhet som medför bokföringsskyldighet. Sökanden bör därför genom intyg från PRV (konkursfrihetsbevis) visa att han/hon inte är försatt i konkurs.

Andra krav på sökanden

En ansökan från en person som är under 20 år eller har förvaltare enligt föräldrabalken enligt föräldrabalken får inte bifallas /.../.

En annan förutsättning för serveringstillstånd är att sökanden har dispositionsrätt till aktuell serveringslokal /.../.

Vid brottslighet som har anknytning till rörelsen, narkotikabrott, trafiknykterhetsbrott, våldsbrott samt ekonomisk brottslighet bör minst tre år förflyta sedan sökanden senast begick brott innan serveringstillstånd kan komma ifråga. Den tid sökanden avtjänat frihetsberövande påföljd skall inte inräknas i denna tid. Även då ett serveringstillstånd har återkallats bör minst tre år förflyta innan nytt tillstånd kan komma ifråga.

8 kap. 13 §

Den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap, får köpa de spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker som behövs för rörelsen endast av partihandlare eller av detaljhandelsbolaget. Den som har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under en enstaka tidsperiod, får köpa motsvarande drycker endast hos detaljhandelsbolaget.

Första stycket gäller även för alkoholdrycksliknande preparat som är skattepliktiga enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

Alkoholdrycker som har anskaffats på annat sätt får inte användas i serveringsrörelsen¹ – jämför dock med vad som sägs om överlåtelse av rörelse, konkursbo och dödsbo /.../. De får inte heller förvaras på serveringsstället, jämför med vad som sägs om förvaringsförbudet /.../.

¹ Undantag kan medges av chefen för Utrikesdepartementet med stöd av 11 kap 5 § alkohollagen.

Privat införsel av alkoholdrycker kan inte användas för inköp av drycker till en restaurangrörelse. För det första gäller de s.k. införselkvoterna resenärens införsel för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk /.../.

För det andra föreskrivs i alkohollagen att inköp av spritdrycker, vin och starköl till restaurang med serveringstillstånd endast får göras /.../ från någon som har rätt att bedriva partihandel med dryckerna eller från detaljhandelsbolaget (vissa undantag finns dock vid övertagande av rörelse samt i de fall restauratören har ett eget tillverkningstillstånd eller en egen införselrätt).

Servering av drycker som köpts in eller anskaffats på annat sätt utgör /.../ olovlig försäljning av alkoholdrycker och kan medföra böter eller fängelsestraff. Det gäller således privatinförda drycker, smuglade eller olovligt tillverkade drycker m.m.

Att inköpen gjorts på föreskrivet sätt skall kunna styrkas. Detta sker med inköpsfakturor.

Införsel/import av spritdrycker, vin och starköl för kommersiella syften får endast göras av partihandlare /.../.

Handel med alkoholdrycker i Sverige är förbehållen endast den som har tillstånd eller rätt därtill enligt alkohollagen.

Den som i egenskap av resande för in aktuella alkoholdrycker får inte sälja dem, varken till innehavare av serveringstillståndshavare eller till någon annan.

I kommunernas arbete med sin tillsyn över restauranger med serveringstillstånd är det därför nödvändigt att kunna kontrollera att rörelsens drycker köpts in på ett i alkohollagen föreskrivet sätt. /.../

Det kan också finnas anledning att emellanåt göra en avstämning av försålda och inköpta drycker mot ineliggande lager. Tillståndshavaren är enligt nämnda bestämmelser skyldig att ”tillhandahålla handlingar som rör verksamheten”.

För att detta skall kunna ske på ett tillförlitligt sätt måste kommunen känna till var lagret finns; på serveringsstället eller på annan plats. Om lager flyttas eller inrättas föreligger en skyldighet för restauratören /.../ att jämte uppgift om adress meddela tillståndsmyndigheten detta. /.../

För att bokföringen skall kunna anses vara anordnad på sådant sätt att kontroll av verksamheten är möjlig /.../ bör det dessutom finnas en lagerredovisning med uppgift om leverans till och uttag ur lagret.

8 kap. 14 §

Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering där.

I andra stycket regleras vad som gäller om flera tillståndshavare vill utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det ska utfärdas ett särskilt tillstånd för detta som omfattar samtliga tillståndshavare som ska utnyttja utrymmet. En förutsättning ska vara att samtliga som omfattas av den gemensamma ansökan sedan tidigare har ett eget serveringstillstånd som omfattar den egna lokalen. Varje tillståndshavare ska svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet

under den tid han eller hon bedriver servering, samt att vad som i övrigt gäller enligt alkohollagen iakttas.

Serveringsställe och serveringslokaler

Tillstånd till servering skall vara knutet till ett visst serveringsställe.

Med *serveringsställe* avses alla lokaler och utrymmen som används i en serveringsrörelse. *Serveringslokal* avser den del av serveringsstället, inomhus, där alkoholservering är tillåten. Med annat avgränsat utrymme avses del av serveringsställe som ligger utomhus och där alkoholservering är tillåten, till exempel en terrass eller en uteservering.

Serveringslokaler och eventuella andra utrymmen skall vara insynade och angivna i tillståndsbeviset, till exempel genom markering på ritning som bifogas beviset. Ett viktigt krav som ställs på dem är att de skall vara överblickbara bland annat för att serveringspersonalen skall kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna upptäcka om olägenheter uppstår.

En serveringslokal bör också uppfylla vissa grundkrav. Lokalen skall vara godkänd av brandskydds-, arbetarskydds- och hälsoskyddsmyndigheter. Dessa krav gäller dessutom allmänt för offentliga lokaler. Serveringsstället skall också, med hänsyn till överblickbarhet och funktion vara en sammanhållen enhet.

Serveringslokaler och utrymmen som inte är belägna så att de kan överblickas på ett tillfredsställande sätt eller inte kan förses med mat från restaurangköket utgör fristående serveringsrörelser. Exempel på detta är en lokal som saknar förbindelse med serveringsstället i övrigt. I sådant fall är lokalen att betrakta som en fristående serveringsrörelse vilken kräver separat tillstånd.

Uteservering

I de fall serveringstillståndet även omfattar uteservering måste lagad mat också kunna serveras där. En uteservering skall också vara fysiskt avgränsad från kringliggande område där servering inte får förekomma. Dess belägenhet skall vara sådan att den kan överblickas.

En uteservering bör ligga i nära anslutning till de egentliga serveringslokalerna. Medgivande till uteserveringar på längre avstånd från ett serveringsställe, s.k. satellitserveringar, bör alltså inte ges.

8 kap. 15 §

Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Om det finns en drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsalen.

Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap.

Tillstånd för servering av starköl, vin och annan jäst alkoholdryck i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert får meddelas utan krav på matservering. Det ställs inte heller krav på matservering vid provsmakning enligt 6 eller 7 §.

I första stycket föreskrivs vad som ska gälla med avseende på matsservering för att få serveringstillstånd. Serveringsstället ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen, det ska tillhandahållas lagad eller på annat sätt tillredd mat och gästerna ska kunna erbjudas ett flertal maträtter av varierat slag. Den förändring som har gjorts i lagtexten i förhållande till den gamla alkohollagen syftar till att möjliggöra även för t.ex. vegetariska restauranger och restauranger med mat från andra delar av världen att få serveringstillstånd. Att maten ska vara lagad eller tillredd innebär att råvaror på något sätt ska ha förädlats. Vidare ska det kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Det innebär att det ska finnas ett flertal såväl förrätter, som huvudrätter och efterrätter att välja bland. Enbart sallader eller smörgåsar är således inte tillredd mat i lagens mening och tillgodoser heller inte kravet på ett varierat utbud av maträtter. Efter kl. 23.00 ställs inte lika höga krav. Gästerna ska dock kunna erbjudas flera olika rätter, dock av enklare slag. Enbart chips eller nötter är inte att anse som maträtter.

I fjärde stycket har tillagts att det inte heller ska ställa upp något krav på matsservering vid provsmakning av alkoholdrycker enligt 6 eller 7 §.

Tillstånd för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle kan medges om någon form av tillredd mat tillhandahålls.

Kravet på matsservering gäller inte vid provsmakning av alkoholdrycker i samband med mässor eller liknande arrangemang eller av egenproducerade alkoholdrycker vid tillverkningsställe.

Enligt nuvarande bestämmelser får tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod meddelas endast om serveringsstället har ett kök för allsidig matlagning och tillhandahåller lagad mat. Serveringsstället ska ha ett med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser och eventuell drinkbar får endast vara en mindre del av stället.

Matsservering ska även i fortsättningen vara ett grundläggande krav för serveringstillstånd. Sett enbart utifrån det förhållandet att berusningsnivån blir lägre om alkohol intas samtidigt med mat finns det dock inte något egentligt skäl till att behålla kravet på kök för allsidig matlagning. Huvudsaken ur denna aspekt är att det serveras sådan mat som gästerna kan förväntas beställa.

Det är den allmänna standarden, såväl på maten som på miljön, som ska vara avgörande för möjligheten att få serveringstillstånd, inte typen av köksutrustning eller mat. En grundläggande förutsättning för restaurangverksamhet är att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004, vilket innebär att de livsmedelshygieniska krav som gäller inom EU ska vara uppfyllda och garanterar att lokal och utrustning håller en viss standard. Restaurangen ska ha ett tillräckligt antal sittplatser inom restaurangområdet, en överblickbar serveringsyta och en god standard på den allmänna utrustningen. Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet. Tillståndshavaren ska kunna tillhandahålla ett varierat utbud av maträtter, dvs. mat som har tillagats eller tillretts för att utgöra en del av en måltid. Såväl förrätter och huvudrätter som efterrätter ska kunna erbjudas. Det ska inte vara ett nödvändigt krav att varma maträtter kan serveras, förutsatt att matutbudet och förhållandena i övrigt har den allmänna standard som krävs för serveringstillstånd. Ett kök som möjliggör att ett varierat utbud av maträtter kan tillhandahållas ska finnas i anslutning till serveringslokalen. Ny matlagningsteknik, som till exempel s.k. sous-vide-teknik, ska inte i sig vara ett hinder för en restaurang att få serveringstillstånd. Utrustningen måste dock hålla en viss standard, t.ex. ska fortfarande inte vanliga lägenhetsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerade maträtter anses vara tillräcklig utrustning. Serveringstillstånd ska inte medges om enbart enklare anrättningar, såsom t.ex. smörgåsar, hamburgare eller varm korv med bröd, erbjuds. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte heller i fortsättningen ska kunna komma ifråga för serveringstillstånd. Detsamma gäller sådana restauranger, t.ex. många hamburgerrestauranger,

vars verksamhet i huvudsak är inriktad på barnfamiljer och ungdomar. Det är den sammanvägda bedömningen av utbud, kvalitet och allmän standard som ska vara avgörande. En noggrann prövning bör göras för varje enskilt serveringsställe. För inrikes trafikservering får tillståndsmyndigheten som hittills anpassa de restaurangmässiga kraven till de olika förhållanden som råder på flyg, tåg och båtar.

Kravet på att det ska finnas ett varierat utbud av maträtter ska i princip gälla under hela den tid som serveringstillståndet gäller, men med hänsyn till allmänna matvanor och svårigheter att ha full personalstyrka i köket under hela denna tid vid nattöppna restauranger bör det vara tillräckligt att det efter kl. 23.00 erbjuds ett enklare utbud, t.ex. kalla maträtter eller maträtter som värms i mikrovågsugn.

Det sagda gäller servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod. För servering till allmänheten under enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle, liksom för servering till slutet sällskap, kan liksom hittills kraven ställas något lägre. För tillstånd till sådan servering bör det vara tillräckligt att det tillhandahålls någon form av tillredd mat. I dessa fall kan alltså även lägenhetsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerad mat anses vara tillräckligt.

Vid pausservering i foajé till teater eller konsertlokal gäller inte kravet på kök och matservering. Däremot skall sökanden vara lämplig för att bedriva serveringsverksamhet. Tillstånd av denna typ kan också förenas med villkor, t.ex. om att alkoholservice inte får ske i samband med ungdomsevenemang.

8 kap. 16 §

Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

8 kap. 17 §

Om alkoholservice på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Kommunerna ska enligt nuvarande bestämmelser vid tillståndsgivning bedöma riskerna för eventuella olägenheter i fråga om ordning och nykterhet samt risk för människors hälsa. Om sådana olägenheter kan befaras får serveringstillstånd vägras även om övriga krav är uppfyllda.

För att ge större eftertryck åt att det är närheten till särskilt utpekade miljöer, såsom platser där ungdomar vistas eller samlas, redan etablerade missbruks- eller brottsbelastade miljöer, trafikleder, utpräglade bostadsområden där buller från serveringsstället kan ge upphov till störningar m.m., som typiskt sett innebär risker för uppkomsten av olika alkoholrelaterade olägenheter bör bestämmelsen förtydligas genom att serveringsställets belägenhet särskilt framhålls. /.../

Tillståndsmyndigheten måste dock i varje enskilt ärende göra en egen bedömning och motivera varje beslut utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Enbart en hänvisning till kommunala riktlinjer är alltså inte tillräckligt.

8 kap. 18 §

Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som förordnats enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolans elever.

I bestämmelsen föreskrivs att köks- och serveringspersonal samt personal med uppgifter av betydelse för ordning och nykterhet ska vara anställda av tillståndshavaren eller inhyrda från ett bemanningsföretag. Ordningsvakter som är förordnade enligt lagen om ordningsvakter är undantagna. Restaurangskolor med serveringstillstånd får även fortsättningsvis anlita skolans elever.

Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Undantag gäller för ordningsvakter som är förordnade enligt lagen om ordningsvakter och i vissa fall restaurangskoleelever.

Serveringsstället får inte, då försäljning eller förtäring av spritdrycker, vin eller starköl pågår, lämnas utan tillsyn av tillståndshavaren eller serveringsansvarig. Tillståndshavaren eller serveringsansvarig person behöver dock inte nödvändigtvis finnas i *serveringslokalerna* men någon av dessa personer skall under hela ovan nämnda tid finnas tillgänglig på *serveringsstället*. Finns flera serveringsansvariga personer på serveringsstället samtidigt bör tillståndshavaren klargöra vem av dem som har huvudansvaret.

Bestämmelsen innebär att serveringsansvarig person skall ha tillräcklig kunskap i svensk alkohollagstiftning för att kunna sköta uppgiften som ansvarig för serveringen. Tillståndshavaren svarar för att en serveringsansvarig person är lämplig för uppgiften och medveten om sitt ansvar. Om en serveringsansvarig visar sig olämplig skall tillståndshavaren skilja denne från uppgiften. Tillståndshavaren är även skyldig att anmäla när en persons serveringsansvar upphör, t.ex. när en serveringsansvarig slutar sin anställning eller skiljs från uppgiften. /.../

Det bör noteras att lagtexten med uttrycket ”för servering” inte enbart avser den personal som lämnar ut alkoholdrycker till gästerna. Begreppet används i en vidare betydelse. Kravet på att anlita personal skall vara anställd omfattar således i princip *all personal* som används för bedrivandet av serveringsrörelsen.

Enligt praxis som utvecklats under tidigare lagstiftning är personal som inte tillhör den egentliga serveringsrörelsen undantagen från kravet på anställning hos tillståndshavaren. Detta kan gälla garderobiärer, musiker, casinopersonal, ordningsvakter och liknande. Undantagna är även personal som är inhyrd från bemanningsföretag, dvs. från företag som har till verksamhet att hyra ut

personal och för det ändamålet förfogar över ett antal personer. Personal kan inte lånas eller hyras in från andra företag.

8 kap. 19 §

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycks liknande preparat inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första – tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

I bestämmelsen om serveringstider anger lagstiftaren en *normaltid*, dvs. de tidsgränser för servering av spritdrycker, vin och starköl som normalt skall gälla. Tillståndsmyndigheten kan, om det är särskilt påkallat, bevilja eller förordna om undantag. Undantag kan antingen avse:

- rätt till servering utanför normaltidens ram (utsträckt serveringstid), dvs. servering före kl. 11.00 och servering efter kl. 01.00, eller
- inskränkning av serveringstid i förhållande till normaltiden. Beslut om serveringstid kan fattas efter ansökan eller i samband med tillsyn. Jämför även med vad som sägs om generella inskränkningar i 3 kap 10 §.

Om alkoholpolitiska olägenheter/ordningsstörningar befaras eller har uppkommit kan serveringstiden begränsas tillfälligt eller tillsvidare. Den svenska alkohollagstiftningen är en social skyddslagstiftning. Sociala hänsyn skall därför ha företräde framför företagsekonomiska eller näringspolitiska. Reglerna om serveringstider för spritdrycker, vin och starköl utgör en väsentlig del av alkohollagstiftningen. Lagstiftaren har som huvudregel angivit kl. 11.00 för serveringens början och kl. 01.00 för serveringens avslutande. Utsträckt serveringstid är således undantag från detta och måste därför prövas i varje enskilt fall. Enbart ekonomiska skäl, t.ex. en hänvisning till att en konkurrerande eller närliggande restaurang har utsträckt serveringstid, är därför inte en tillräcklig grund för bifall till en ansökan om utsträckning av serveringstiden utöver normaltiden.

Vid prövningen av serveringstid skall */.../ särskilt beaktas risken för alkoholpolitiska olägenheter*, se vidare kommentarerna under det lagrummet. Detta gäller främst serveringstider som avviker från normaltiden men kan även omfatta serveringstid inom denna normaltid.

Om en rörelse önskar övergå till servering av lättdrycker eller öl efter serveringstidens utgång krävs, för att bestämmelsen om utrymning skall kunna upprätthållas, att rörelsen håller stängt viss tid efter att serveringsstället utrymts, se allmänt råd nedan. Någon möjlighet att medge utsträckning av tiden för utrymning finns inte.

8 kap. 20 §

Vid servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken skall vara att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Regleringen av

serveringsverksamheten är ett medel för att nå detta mål. Återhållsamhet i samband med servering av alkoholdrycker är en genomgående princip i alkohollagen.

Bestämmelsen ger uttryck för de principer som skall gälla för drift av en serveringsrörelse. Bestämmelsen gäller såväl vid serveringar med tillstånd som vid servering av öl. Bestämmelsen fokuserar kravet på återhållsamhet vid servering, vilket är en alkoholpolitisk markering som innebär att verksamheten skall bedrivas på ett ansvarsfullt sätt och präglas av måttfullhet. Serveringen av alkoholdrycker får heller inte ske i sådan omfattning att brister i ordning och nykterhet uppkommer. Serveringsrörelser där servering av alkoholdrycker är tillåten skall drivas under former så att kravet på ordning och nykterhet vid varje tillfälle upprätthålls.

Ett serveringstillstånd ger rätt att serveringsvis sälja alkoholdrycker. Här aktuell bestämmelse anger att denna rätt inte kan utnyttjas obetingat. Ytterligare lagbestämmelser ålägger en tillståndshavare konkreta begränsningar och skyldigheter som skall iakttas vid utövandet av en serveringsrättighet.

En central bestämmelse fokuserar kravet på att servering inte får ske till underåriga eller påverkade gäster /.../. Serveringsställen med tillstånd måste servera lagad mat /.../.

Marknadsföringen av alkoholdrycker skall vidare vara särskilt måttfull /.../. Det är också förbjudet att förmå någon gäst till inköp av alkoholdrycker /.../. Vid servering av alkoholdrycker skall alltid lättdrycker finnas att tillgå i tillfredsställande omfattning och urval /.../. Dessa bestämmelser visar tillsammans på det sociala ansvar som en tillståndshavare förutsätts leva upp till.

Tillståndshavaren har alltid det yttersta ansvaret och har ett totalt tillsynsansvar över den egna restaurangen /.../. Tillståndshavaren kan utse serveringsansvarig person som fullgör uppgiften i dennes ställe. Tillståndshavaren skall också leda och instruera sin personal för att se till att reglerna efterlevs. Personalen skall vara kunnig nog för sin uppgift och veta hur uppkomna situationer skall hanteras så att den kan leva upp till bestämmelsen /.../ som föreskriver ett eget ansvar för alla som ”tar befattning med försäljning av alkoholdrycker”, dvs. även serveringspersonalen. Tillståndshavaren kan för detta ändamål till exempel ta fram ett hanteringsdokument eller en internpolicy som stöd för personalen och regelbundet genomföra utbildning.

Kravet på ordning och nykterhet innebär till exempel en skyldighet att avbryta serveringen innan problem uppstår.

För att leva upp till lagens krav måste tillståndshavaren eller serveringsansvarig person ha kontroll över serveringen till gästerna och de serverade dryckerna. Statens folkhälsoinstitut anser inte att det är förenligt med kravet på återhållsamhet att frånhända sig kontrollen genom att servera större mängder alkohol på en gång till en person eller en mindre grupp människor. Som exempel kan nämnas servering av helflaskor spritdryck, s.k. ölhinkar, öltunnor, shotsbrickor, användande av drinkvagnar och liknande.

Nyss nämnda serveringsmetod kommer även i konflikt med andra bestämmelser i alkohollagen, jämför till exempel /.../ förbud mot servering till underåriga och berusade /.../ krav på tillsyn över serveringen. Inte heller från andra utgångspunkter kan det anses vara ett ansvarsfullt värdskap att servera alkoholdrycker på detta sätt. Tillståndshavaren försätter sig själv och sin personal i svåra situationer när man till exempel måste avbryta redan påbörjad servering. Speciell uppmärksamhet krävs om verksamheten är nöjes- eller ungdomsinriktad.

Om servering av till exempel helflaskor spritdryck förekommer kan kommunen i sin roll som tillståndsmyndighet meddela villkor /.../ om att alkoholdrycker endast får serveras genom sedvanlig bordsservering, vilket innebär att självservering eller självtagning inte får förekomma.

Serveringspersonalen serverar då drycken i gästernas glas och lämnar inte kvar flaskan vid gästens bord.

Kravet att servering av alkoholdrycker inte får föranleda olägenheter i fråga om ordning och nykterhet gäller på serveringsstället och i dess omedelbara närhet.

8 kap. 21 §

Priset för en alkoholdryck eller ett alkoholdrycksliknande preparat får vid servering inte sättas lägre än inköpspriset för drycken eller preparatet jämte skäligt påslag. Prissättningen får inte ske på ett sådant sätt att försäljning av drycker eller alkoholdrycksliknande preparat med högre alkoholhalt främjas. Gästerna får inte uppmanas eller förmås att köpa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat.

Syftet med bestämmelsen är att alkoholförsäljningen skall bära sina egna kostnader. Med skäligt tillägg avses tillägg för kostnader för servering och övrig hantering.

På restaurang med tillstånd att servera alkoholdrycker till allmänheten bör ett tillägg om minst 25 % på inköpspriset göras för att täcka hanteringskostnaderna.

Prissänkning på alkoholdrycker under viss tid på dagen, s.k. Happy Hour, bör även omfatta mat och lättdrycker.

Detta s.k. *animeringsförbud* avser åtgärder som innebär en aktiv påverkan. Förfrågningar från serveringspersonalens sida till exempel om ytterligare alkoholdrycker önskas i samband med att kassan stängs är dock tillåtna. Däremot får inte personalen uppmana gästerna att köpa alkoholdrycker. Mängdrabatter av typen ”Köp två starköl så ingår den tredje ” torde inte heller vara förenliga med bestämmelsen.

Animeringsförbudet kan också vara tillämpligt när det gäller andra påträngande försäljningsåtgärder inne på serveringsstället.

8 kap. 22 §

Vid servering av alkoholdrycker ska lättdrycker finnas att tillgå i tillfredsställande urval och omfattning.

Det ska framhållas att på restauranger som serverar alkoholdrycker ska det finnas ett utbud av lättdrycker som är tillfredsställande i förhållande till serveringstillståndet och de alkoholdrycker som tillhandahålls.

8 kap. 23 §

Från ett serveringsställe med serveringstillstånd får inte någon medföra spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som har serverats i lokalen. Detta gäller inte hotellrum med minibar.

Syftet med bestämmelsen är att förhindra detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl från restaurang. Förbudet omfattar inte bara restaurangens gäster utan även tillståndshavaren, personal och andra.

För att förhindra att gäster tar med sig serverade alkoholdrycker från ett serveringsställe bör sådana endast lämnas ut till gästerna i glas, öppnad flaska eller på liknande sätt.

8 kap. 24 §

På ett serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon inta eller tillåtas inta andra alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Inte heller får någon inta eller tillåtas inta alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat på ett serveringsställe där alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat inte får serveras eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat inte är tillåten.

Alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om folköl.

Första stycket

Första stycket behandlar det så kallade *förtäringsförbudet* på serveringsställen *med serveringstillstånd*. Där får bara spritdrycker, vin och starköl som serverats i enlighet med tillståndet förtäras.

Förtäringsförbudet gäller *dygnet runt* under den period som tillståndet avser.

Vid helårsrättigheter gäller förbudet hela året och vid säsongrättigheter under angiven *serveringssäsong*, till exempel sommarmånaderna. Vid tillfällig servering gäller förbudet under den tidsperiod som tillståndet avser.

Andra stycket

Förtäringsförbudet gäller på motsvarande sätt för lokal som används för stadigvarande eller tillfällig servering som inte omfattar alkoholdrycker.

Tredje stycket

Tredje stycket behandlar det så kallade *förvaringsförbudet* och innebär följande:

- På ett serveringsställe med tillstånd till alkoholserving får endast förvaras de slag av alkoholdrycker som serveringstillståndet omfattar. /.../
- På annat serveringsställe får spritdrycker, vin och starköl inte förvaras.

Ansvar

Den som i strid mot bestämmelserna tillåter alkoholförtäring kan dömas för *olovlig dryckeshantering* enligt 10 kap 7 § andra stycket.

9 kap. Tillsyn m.m.

9 kap. 1 §

Folkhälsomyndigheten har, med de begränsningar som anges i 3 och 4 §§, tillsyn över efterlevnaden av denna lag och anslutande föreskrifter.

Länsstyrelsen har tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

9 kap. 2 §

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Kommunen och polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

Tillståndshavaren/dess företrädare är skyldiga att lämna tillsynsmyndigheterna tillträde till driftsstället med tillhörande utrymmen /.../.

Tillståndshavares bokföring skall vara så anordnad att det är möjligt för tillsynsmyndigheten att kontrollera verksamheten /.../.

9 kap. 3 §

För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen. För kommunens tillsyn gäller inte 7 kap. 8 §.

Bestämmelsen reglerar det delade tillsynsansvaret över marknadsföringen. Konsumentverket har det övergripande ansvaret men kommunens får utöva tillsyn över marknadsföring på serveringsställen med serveringstillstånd. Kommunen utövar inte tillsyn över marknadsföringen av detaljhandelsförsäljning med öl men iakttagelser om brister i den marknadsföringen eller annan som Konsumentverket har ansvar för rapporteras lämpligen dit av kommunen.

9 kap. 11 §

Den som har beviljats serveringstillstånd ska anmäla hos kommunen när han eller hon avser att påbörja verksamheten.

Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägarförhållandena.

Anmälan ska göras i förväg, eller om det förhållande som föranlett anmälningsskyldighet inte har kunnat förutses, utan dröjsmål.

Anmälningsskyldigheten i denna bestämmelse omfattar även ombyggnation av serveringsställe. Genom att anmälan ska göras i förväg får kommunen möjlighet att göra en bedömning av om ombyggnationen får följder för serveringstillståndet och kan då vidta de åtgärder som befinnes nödvändiga.

Anmälningssplikt för innehavare av serveringstillstånd

Exempel på anmälningsspliktiga händelser som kan ha betydelse för tillsynen är:

- att kretsen av personer med betydande inflytande förändras,
- att verksamhetens inriktning ändras, till exempel att en renodlad matrestaurang börjar med nöjesverksamhet som dans eller underhållning,
- att serveringslokalerna byggs om /.../,
- att drinkbar, dryckesautomat eller minibar på hotellrum inrättas samt
- att sådana uppgifter som behövs för att kunna upprätthålla kontakt med tillståndshavaren ändras, till exempel firmanamn och postadress.

Det bör observeras att det vid ändrad företagsform avseende verksamhet enligt alkohollagen, till exempel vid övergång från enskild firma till aktiebolag eller från ett aktiebolag till ett annat krävs ett nytt tillstånd för att verksamheten skall kunna fortsättas. Det är i sådana fall således inte tillräckligt med en anmälan.

Förändring som innebär att en enskild person blir majoritetsägare eller övergår från att vara majoritetsägare till att bli minoritetsägare får anses vara en betydande förändring.

Även andra ägarändringar kan vara betydande. Så är fallet när en nytillkommande ägare får ett väsentligt inflytande över rörelsen. Detsamma gäller när en ägare ökar sin andel och detta enbart, eller i kombination med befattning inom företaget ger ett väsentligt inflytande över rörelsen.

Även om medgivande inte krävs skall varje planerad ombyggnad av betydelse för tillsynen anmälas till tillståndsmyndigheten /.../.

9 kap. 12 §

Om den som har fått serveringstillstånd enligt denna lag har avlidit, eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och vill dödsboet eller förvaltaren fortsätta rörelsen, ska anmälan göras hos kommunen. Anmälan ska ha kommit in senast två månader efter dödsfallet eller beslutet om förvaltare. Har anmälan inte kommit in inom denna tid, upphör tillståndet att gälla.

Har den som fått serveringstillstånd försatts i konkurs upphör tillståndet att gälla omedelbart. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur.

Beträffande den som bedriver tillverkning, partihandel eller handel med teknisk sprit enligt denna lag ska motsvarande anmälan som avses i första och andra styckena göras till Folkhälsomyndigheten.

Om en konkurs som överklagats hävs av högre instans gäller tillståndet åter utan särskilt beslut därom. Ansökan om tillstånd från konkursförvaltare skall behandlas med förtur.

9 kap. 13 §

Om en tillsynsmyndighet begär det ska en tillståndshavare, eller den som bedriver verksamhet med stöd av denna lag, lämna tillträde till driftsställe med tillhörande lokaler och tillhandahålla handlingar som rör verksamheten samt utan ersättning hjälpa till vid tillsynen, lämna varuprover som behövs och redovisa uppgifter om verksamhetens omfattning och utveckling.

Vad som sägs i första stycket gäller även i förhållandet mellan en partihandlare och Skatteverket.

Skyldighet att lämna tillträde till lokaler etc. för den som har serveringstillstånd

Bestämmelsen avser serveringsställen med serveringstillstånd. /.../

Lokaler som omfattas av tillträdesrätten

Med driftsställe avses dels /.../ lokaler och /.../ andra utrymmen /.../, dels lager utanför driftsstället /.../. Härutöver omfattar tillträdesrätten förvaringsskåp på driftsstället som tillståndshavaren disponerar över. Personalskåp omfattas alltså inte av tillträdesrätten. Beslut om husrannsakan erfordras således inte, men i fall då tillträde vägras kan inte tillsynsmyndighet själv tvångsvis bereda sig tillträde utan får i sådant fall begära biträde av polismyndigheten. Polismyndigheten har innan biträde ges att fatta ett beslut därom.

Handlingar som tillståndshavaren är skyldig att tillhandahålla

De handlingar som bestämmelsen avser är sådana som har betydelse för hur serveringen bedrivs. Det kan i huvudsak endast vara fråga om dels bokföring med tillhörande underlag, dels avtal mellan tillståndshavaren och garderobiär, spelplanordnare, vaktbolag samt avtal beträffande olika typer av arrangemang. Även bonus- och leveransavtal med dryckesleverantörer kan vara av intresse.

9 kap. 14 §

Bokföringen i en rörelse som är tillståndspliktig eller som annars bedrivs med stöd av denna lag ska vara så utformad att kontroll av verksamheten är möjlig. Den som bedriver rörelsen är skyldig att på begäran av en tillsynsmyndighet visa upp bokföringshandlingarna.

Tillståndshavare, tillverkare, partihandlare och den som bedriver handel med teknisk sprit är skyldiga att till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna föra statistik över verksamhet enligt denna lag.

Alkohollagen ställer, förutom sedvanliga regler för bokföring, högre krav på tillståndshavare avseende bokföringens beskaffenhet. Skyldigheterna gäller all tillståndspliktig verksamhet enligt alkohollagen och gäller i förhållande till samtliga tillsynsmyndigheter. Bestämmelsen innebär att det skall vara möjligt att kontrollera flödet och hanteringen av alkoholdrycker hos tillverkare, inköpare och i serveringsrörelser. Det skall således vara möjligt att i alla dessa led kontrollera varifrån alkoholdryckerna kommer. För serveringsrörelser skall alla inköp och all försäljning av alkoholdrycker, uttryckt i kronor såväl som i volym (liter), framgå av bokföringen. Detta gäller för vart och ett av de förekommande varuslagen. För att bokföringen skall kunna anses vara anordnad på sådant sätt att kontroll av verksamheten är möjlig bör det dessutom i förekommande fall finnas en lagerredovisning med uppgift om leverans till och uttag ur lagret. Bokföringen är även ett underlag för den s.k. restaurangrapporten.

9 kap. 15 §

På begäran av tillsynsmyndighet ska den som bedriver servering av eller detaljhandel med folköl lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillträde till rörelsens lokaler för att utöva tillsynen.

Med begreppet bedriver servering eller detaljhandel avses generellt alla som säljer öl /.../

De upplysningar och handlingar som kommunen har rätt att ta del av är, förutom handling som styrker behörighet /.../ sådana som kan behövas för att granska om villkoren /.../ för att få sälja öl är uppfyllda. Dvs. godkännandet av livsmedelslokal och i förekommande fall inköpsfakturer som ger möjlighet kontrollera att butiken/serveringsstället faktiskt för matvaror/mat i tillräcklig

omfattning (för det fall det inte direkt kan konstateras vid en okulärbesiktning av företagets utbud). Det kan också vara fråga om handlingar som styrker att det finns en egentillsyn och att det finns ett godtagbart egentillsynsprogram och dokumentation av hur programmet tillämpas. Några andra handlingar torde normalt inte kunna avkrävas rörelseidkaren med stöd av denna bestämmelse bl.a. eftersom det vid ölförsäljning, till skillnad från vad som gäller vid tillståndspliktig servering, inte kan göras någon lämplighetsprövning av innehavaren.

Om en tillsynsmyndighet vägras tillträde till lokalen kan polisbiträde påfordras eller administrativ åtgärd vidtas /.../.

9 kap. 17 §

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Om innehavaren av ett serveringstillstånd inte uppfyller de förutsättningar som gällde för tillståndets meddelande eller följer de bestämmelser som gäller för servering enligt lagen eller de villkor eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får kommunen meddela tillståndshavaren en erinran. Vid allvarligare fall eller upprepade förseelser får en varning meddelas utan att ha föregåtts av en erinran. Syftet med såväl erinran som varning är att tillståndshavaren ska ges en möjlighet att rätta till de förhållanden som har föranlett erinran eller varningen.

9 kap. 18 §

En kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Om flera tillståndshavare har utnyttjat ett gemensamt serveringsutrymme enligt 8 kap. 14 § andra stycket får i stället tillståndet för gemensamt serveringsutrymme återkallas, om det inte kan utredas vilken tillståndshavare som är ansvarig för en händelse som ska föranleda återkallelse av serveringstillståndet.

I andra stycket regleras vad som ska ske om flera tillståndshavare delar på ett gemensamt serveringsutrymme. I första hand ska kommunen försöka utröna vem av tillståndshavarna som är ansvarig för överträdelserna och rikta sanktionen mot denne. Om det inte går, får kommunen återkalla tillståndet för det gemensamma serveringsutrymmet. Var och en av tillståndshavarna blir då hänvisade till att avskärma sina respektive serveringsutrymmen om de önskar fortsätta sin verksamhet.

– Erinran ska kunna användas vid lindriga förseelser. Därmed är inte avsikten att varje förseelse ska medföra påföljd; det kan ju röra sig om missförstånd eller av andra skäl te sig som ursäktligt. Om det uppenbarligen rör sig om enstaka tillfälle bör påföljd också kunna underlåtas.

– Varning bör ifrågakomma som en påföljd vid överträdelser som är allvarliga, dock inte i sådan grad att en återkallelse ter sig nödvändig. Det kan röra sig om brister i ekonomiskt hänseende eller personlig lämplighet, servering av underårig samt upprepade förseelser av i och för sig lindrig art. Om någon har erhållit flera erinringar, särskilt om de avser samma typ av förseelse, bör varning tillgripas vid ett upprepande.

Om en tillståndshavare tidigare har tilldelats en eller flera varningar och gör sig skyldig till en ny förseelse som inte endast är bagatellartad eller underlåter att rätta till missförhållande som föranlett varning bör man överväga att dra in tillståndet. Vid bedömningen bör man ta hänsyn till varningens eller varningarnas art samt vilken tid som förflutit mellan de olika händelser som föranlett denna eller dessa samt den aktuella förseelsen.

Även med en ordning där påföljderna kan trappas upp successivt är det uppenbart att det finns tillfällen då återkallelse måste ske utan föregående varning. Exempel på sådana fall är allvarlig ekonomisk misskötsamhet, att tillståndshavaren gjort sig skyldig till brott som gör honom olämplig, att det förekommit brottslig verksamhet i eller i anknytning till serveringsstället med hans vetskap och utan att han ingripit eller det visar sig att mer än tillfällig servering av underårig eller upprepade fall av ordningsstörningar har förekommit utan att tillståndsmyndigheten har fått kännedom om det.

Ett ingripande mot en tillståndshavare skall inte ses som ett straff utan är samhällets åtgärd för att undanröja negativa alkoholpolitiska förhållanden eller för att förhindra att sådana uppkommer.

Första punkten

Om en serveringsverksamhet upphör, säljs, läggs ned eller hålls vilande (t.ex. arrenderas ut) för en längre tid skall/kan tillståndet återkallas med stöd av första punkten. Enbart den omständigheten att tillståndshavaren inte serverar alkoholdrycker (men i övrigt bedriver serveringsverksamhet på serveringsstället) kan normalt inte utgöra ett fristående skäl att återkalla tillståndet.

Andra punkten

För att denna punkt skall bli tillämplig krävs att tre rekvisit är uppfyllda:

- att det är fråga om en sådan brottslig verksamhet som är lika belagd och vars grad är lika allvarlig som sådan som skulle medföra olämplighet /.../.
- att den brottsliga verksamheten varit känd eller borde varit känd av tillståndshavaren samt att tillståndshavaren ej gjort vad som rimligen kunnat krävas för att avbryta verksamheten.
- att den brottsliga verksamheten förekommit på serveringsstället eller i dess omedelbara närhet.

Exempel på brottslig verksamhet som kan förekomma på en restaurang är narkotikabrotthandel, häleriandel med stöldgods, könshandel (såväl koppleri ev. hallick som köp av sexuella tjänster und begår brott), diskriminering (t.ex. ordningsvakter eller annan personal som diskriminerar) och dobbleri och annan olovlig spelverksamhet / illegalt spel.

Återkallelse av ett tillstånd /.../ kan bli aktuell när brister ifråga om ordning och/eller nykterhet återkommande uppkommer.

Däremot utgör ordnings- eller nykterhetsproblem som endast har uppkommit vid ett enstaka tillfälle inte grund för återkallelse. Vid omfattande problem, till exempel problem under en hel kväll utan att tillståndshavaren eller den serveringsansvarige ingriper, kan det dock inte anses vara fråga om tillfälliga olägenheter.

En innehavare av serveringstillstånd är alltid ansvarig för *dels* att själva serveringen bedrivs i enlighet med lagen, *dels* att övriga regler i lagen efterlevs, till exempel bokföringsregler, rapporteringsskyldighet eller regler om inköp av drycker. Detta ansvar kan tillståndshavaren inte

undandra sig, till exempel genom att hänvisa till att det är någon anställd som har handlat fel /.../. Inte heller är en hänvisning till bristande kunskap om alkohollagen en godtagbar ursäkt /.../. Kraven /.../ för tillståndets meddelande skall vara uppfyllda även efter det att tillstånd har meddelats. Detta innebär att om exempelvis en tillståndshavare har konstaterats vara olämplig eller om serveringsverksamheten förändras under löpande tillståndstid kan tillståndet komma att återkallas. /.../.

Ett tillstånd kan också återkallas om det i efterhand konstateras att grundförutsättningarna inte var uppfyllda när tillståndet meddelades och tillståndsmyndigheten inte hade möjlighet att känna till detta, till exempel beroende på att sökanden undanhöll fakta.

Brister ifråga om lämplighet

Bristande lämplighet hos en tillståndshavare utgör grund för återkallelse /.../.

Om en tillståndshavare begår brott utgör detta anledning att ifrågasätta hans lämplighet.

Dom i brottmålet behöver inte föreligga innan administrativ åtgärd vidtas utan tillståndsmyndigheten kan ingripa tidigare, till exempel:

- om gärningen är erkänd eller tillräckligt utredd eller
- om det i brottsutredningen har framkommit fakta som visar att tillståndshavaren har brutit mot regler om servering och serveringstillstånd i alkohollagen /.../.

En tillståndshavares lämplighet kan också sättas i fråga vid ekonomisk misskötsamhet som inte är brottslig, till exempel om han inte fullgör sina skyldigheter mot det allmänna eller om han inte håller en riktig bokföring. Det behöver här inte vara fråga om uppsåtlig misskötsamhet. Det krävs av en tillståndshavare att han självmant fullgör sina åligganden mot det allmänna när det gäller bland annat inbetalning och redovisning avseende skatter och avgifter samt att han reglerar uppkomna skulder inom föreskriven tid.

Avgörande för om åtgärd skall vidtas bör vara tillståndshavarens agerande innan tillståndsmyndigheten tar upp frågan om åtgärd. Att skulder regleras efter det att tillståndsmyndigheten har inlett ett ärende om administrativ åtgärd bör endast undantagsvis tillmätas vikt.

Givetvis kan en tillståndshavares lämplighet ifrågasättas när han dömts för brott mot brandskyddsbestämmelser men också när brandsäkerheten missköts i sådan omfattning att han meddelats upprepade förelägganden eller förbud enligt 56 § räddningstjänstlagen (1986:1102). I båda fallen skall räddningstjänsten alltså ha agerat formellt innan fråga om återkallelse av serveringstillståndet på grund av misskötsamhet kan komma ifråga.

Även förändringar i serveringsverksamhetens bedrivande kan vara grund för återkallelse. Ett exempel är om en stadigvarande serveringsrörelse som vänder sig till allmänheten så väsentligt inskränker sin mathållning att förutsättningarna för tillstånd /.../ inte längre föreligger eller att köket inte längre fyller kraven.

10 kap. Överklagan

10 kap. 1 §

Folkhälsomyndigheten eller en kommuns beslut enligt denna lag eller anslutande föreskrifter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

Bestämmelsen är viktig framför allt i åtgärdsärenden men även vid t.ex. beslut om villkor. Den ger därmed uttryck för alkohollagens karaktär av social skyddslagstiftning. Ett åtgärdsbeslut skall därför normalt gälla omedelbart, alltså redan innan det vunnit laga kraft. Därigenom kan kommunen snabbt stoppa alkoholpolitiska olägenheter, t.ex. brister i ordning eller nykterhet på ett serveringsställe eller försäljning av öl till underåriga i butik. Det finns dock möjlighet att p.g.a. särskilda omständigheter förordna att beslutet skall träda i kraft vid en senare tidpunkt, t.ex. för att ge tid för att avveckla verksamheten.

Bestämmelsen avser beslut som fattas av såväl kommuner som av domstolar. En förvaltningsdomstols beslut gäller alltså omedelbart om inte domstolen har angett något annat i beslutet. Om domstolen t.ex. undanröjer ett beslut om återkallelse av ett serveringstillstånd gäller tillståndet omedelbart på nytt.

11 kap. Straffbestämmelser

11 kap. 3 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer sprit, alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,
2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller
3. säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 första stycket eller 5§ andra stycket

döms för *olovlig försäljning av alkoholdrycker* till böter eller fängelse i högst två år.

11 kap. 4 §

Om ett brott som anges i 1 eller 3 § har begåtts uppsåtligen och är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning, eller har varit inriktad mot ungdomar.

11 kap. 6 §

Den som innehar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat i syfte att olovligen sälja dem döms för olovligt innehav av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

11 kap. 7 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkohol till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

11 kap. 9 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat i strid med 3 kap. 7 eller 8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig hantering av alkohol till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig hantering av alkohol döms också den som

1. förvarar alkoholdryck eller alkoholdrycksliknande preparat i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,
2. tillåter alkoholintag i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket
3. säljer folköl i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 19 §, eller
4. serverar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck eller alkoholdrycksliknande preparat, om det av omständigheterna framgår att drycken var avsedd eller preparatet var avsett för annat än försäljning eller intag på platsen.

11 kap. 10 §

Är gärning som avses i 1, 3 eller 5–8 § att anse som ringa ska inte dömas till ansvar.

11 kap. 11 §

För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 3 och 7 §§ döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detta gäller dock inte gärning som avses i 1 § 2 och som endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

Den till vilken lagligen framställda alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat har anskaffats för personligt bruk ska vara fri från ansvar för medverkan till brott som avses i detta kapitel.